

Teorie informací a hodnocení statistických modelů

Bakalářská Práce

Tomáš Petit

505485@mail.muni.cz

Přírodovědecká fakulta, Masarykova Univerzita

27-06-2023

Motivace

Výběr modelů/pod-modelů v lineární regresi

- Výběr proměnných pro účel predikce v regresním modelu
- Snaha najít "spravedlivé" kritérium
- $y_i = \beta_0 + x_1\beta_1 + \dots + x_m\beta_m + \varepsilon_i \quad i = 1, \dots, n$

$$R^2 = 1 - \frac{SS_{res}}{SS_{tot}} = 1 - \frac{\sum_i^n (y_i - \hat{y}_i)^2}{\sum_i^n (y_i - \bar{y})^2}$$

$$R_{adj}^2 = 1 - (1 - R^2) \frac{n-1}{n-p}$$

Cíle práce

- Představit v krátkosti základy teorie informace
- Poskytnout důkladné odvození Akaikeho informačního kritéria v plné obecnosti
- Předvést praktické využití pro širokou třídu statistických modelů

Obsah Práce

- Teorie Informace
  - Shannonova Entropie
  - Relativní Entropie
- Akaikeho informační kritérium
  - Metoda maximální věrohodnosti
  - Asymptotické vlastnosti věrohodnosti
  - Střední hodnota logaritmu věrohodnostní funkce
  - Vychýlení logaritmu věrohodnostní funkce
  - AIC
- Modelování pomocí AIC
  - Lineární a polynomiální regrese
  - Histogramy
  - Rovnost dvou diskrétních distribucí
  - Rovnost středních hodnot a rozptylů
  - Mallowsovo C_p
  - Analýza hlavních komponent

Kullback-Leiblerova divergence

Pravděpodobnostní distribuce P_X a Q_X náhodné veličiny X na pravděpodobnostním prostoru $(\Omega, \mathcal{F}, \mu)$

$$I(P_X; Q_X) = E_{P_X} \left[\ln \left(\frac{dP_X}{dQ_X} \right) \right] = \int_{\Omega} P_X \ln \left(\frac{dP_X}{dQ_X} \right) dP_X$$

- **Není metrikou**
- **Množství informace ztracené při nahrazení P_X za Q_X**
- **Problém praktického výpočtu $\rightarrow$ potřeba odhadu**

Informační kritéria

Takeuchiho informační kritérium

$$\text{TIC} = -2 \sum_{\alpha=1}^n \ln f(X_{\alpha} | \hat{\theta}) + 2 \text{tr}\{J(\theta)I(\theta)^{-1}\} \quad (1)$$

Akaikeho informační kritérium

$$\text{AIC} = -2 \sum_{\alpha=1}^n \ln f(X_{\alpha} | \hat{\theta}) + 2p \quad (2)$$

Aplikace

- Hodnocení statistických modelů
  - Lineární regresní modely (polynomiální, ANOVA etc.)
  - PCA
  - Histogramy
  - Ekvivalence množin kategoriálních dat
  - Časové řady
  - Testování rovnosti středních hodnot

Příklad

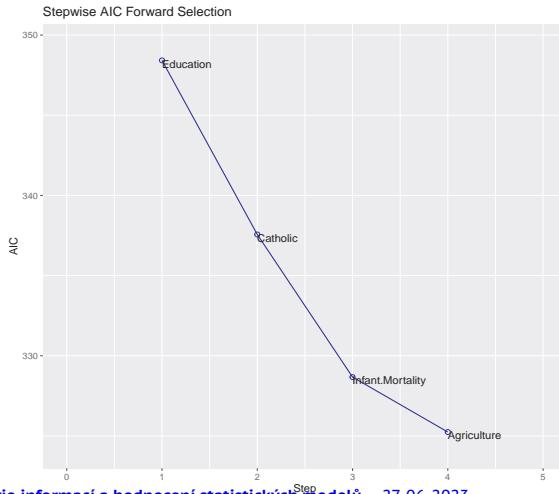
Volně dostupná data **Swiss**

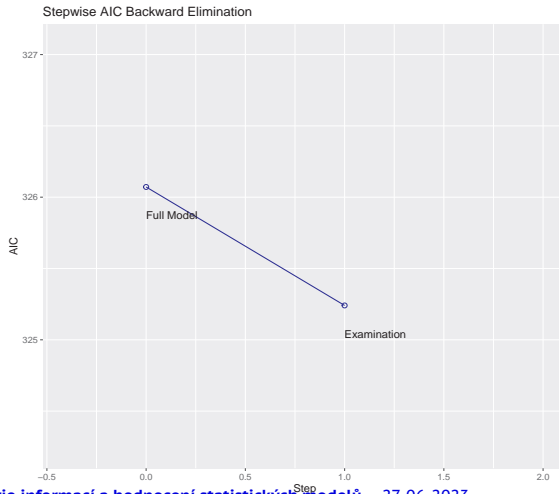
- Model 1 - Fertility $\sim$ Catholic
- Model 2 - Fertility $\sim$ Catholic + Education + Agriculture
- Model 3 - Fertility $\sim$ Catholic + Education + Agriculture + Infant.Mortality
- Model 4 - Full model

Model	AIC	R^2	R^2_{adj}
1	364.3479	0.215	0.1976
2	331.4126	0.6423	0.6173
3	325.2408	0.6993	0.6707
4	326.0716	0.7067	0.671

Table: Srovnání AIC, R^2 a R^2_{adj}

Děkuji za pozornost!

Odpovědi

Otázka 1.1

Jaká je souvislost mezi p v (2.59) a k ve vzorci pro AIC_c ?

$$AIC_c = AIC + \frac{2p(p+1)}{n-p-1}$$

- Překlep

Odpovědi

Otázka 1.2

V odstavci před Příkladem 3.1.2 zmiňujete, že automatizace výběru modelu se nedoporučuje jako hlavní nástroj. Jaký postup byste Vy, resp. použité zdroje, doporučil?

- LASSO

- $\min_{\beta_0, \beta} \{ \|y - \beta_0 - \mathbf{X}\beta\|_2^2 \}$ za podmínky $\|\beta\|_1 \leq t$

- Least Angle Regression

- Znalost dat a problematiky

- „Plnější” model

Odpovědi

Otázka 2.1

Ve třetí kapitole uvádíte dva přístupy výběru modelu pomocí AIC (forward-selection a backward-selection). Po použití obou těchto přístupů dostáváte stejný výsledný model. Funguje to tak vždy? Existuje ještě nějaký další přístup?

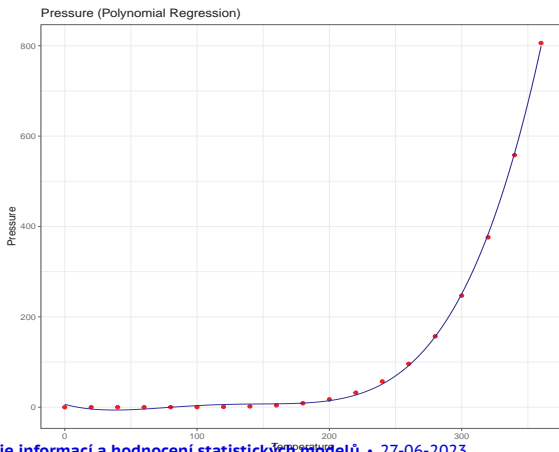
- Nemusí to vždy platit
- Bidirectional elimination

Odpovědi

Otázka 2.2

Data z Příkladu 3.1.2 modelujete pomocí polynomiální regrese čtvrtého řádu. Je tento model pro uvedený datový soubor vhodný? Pokud ne, jaký jiný model byste použil?

Odpovědi

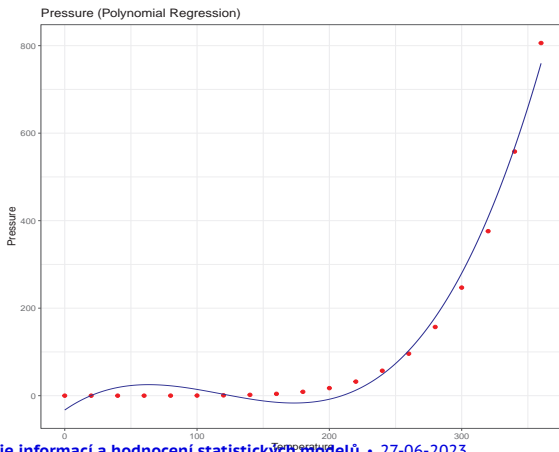
Odpovědi

Table: Výsledek regrese

	<i>Dependent variable:</i>
	pressure
temperature	−0.799*** (−1.170, −0.428)
temperature2	0.016*** (0.012, 0.020)
temperature3	−0.0001*** (−0.0001, −0.0001)
temperature4	0.00000*** (0.00000, 0.00000)
Constant	6.453 (−2.650, 15.557)
Observations	19
R ²	1.000
Adjusted R ²	0.999

Note: * $p < 0.1$; ** $p < 0.05$; *** $p < 0.01$

Odpovědi

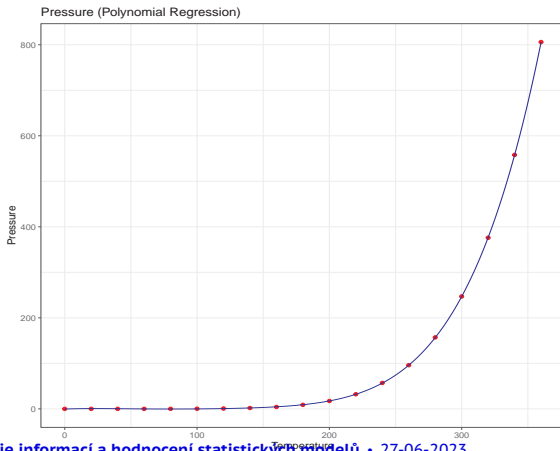

Odpovědi

Table: Výsledek regrese

<i>Dependent variable:</i>	
pressure	
temperature	2.086*** (1.139, 3.032)
temperature2	−0.022*** (−0.029, −0.016)
temperature3	0.0001*** (0.0001, 0.0001)
Constant	−32.847 (−71.135, 5.441)
Observations	19
R ²	0.989
Adjusted R ²	0.987
<i>Note:</i> *p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01	

Odpovědi

Odpovědi

Table: Výsledek regrese

<i>Dependent variable:</i>	
	pressure
temperature	0.106*** (0.062, 0.150)
temperature2	−0.004*** (−0.004, −0.003)
temperature3	0.00004*** (0.00004, 0.0001)
temperature4	−0.00000*** (−0.00000, −0.00000)
temperature5	0.000*** (0.000, 0.000)
Constant	−0.406 (−1.125, 0.312)
Observations	19
R ²	1.000
Adjusted R ²	1.000

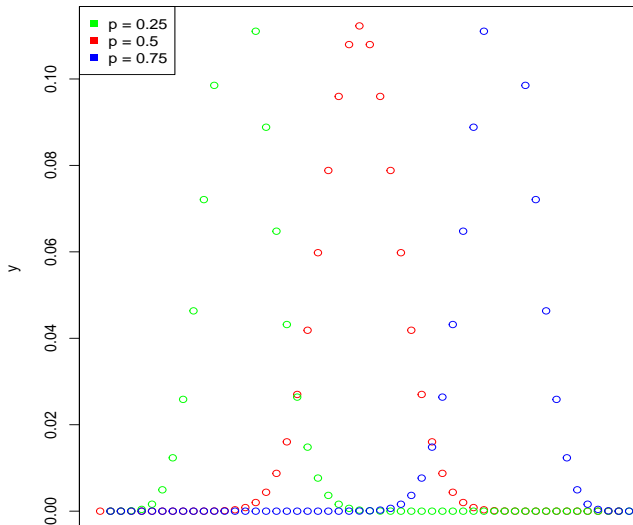
Note: *p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

Odpovědi

Otázka 2.3

Na str. 28 aproximujete data z normálního rozdělení binomickým rozdělením s parametrem $p = 1/2$. Proč právě $p = 1/2$ dává nejlepší aproximaci?

Odpovědi

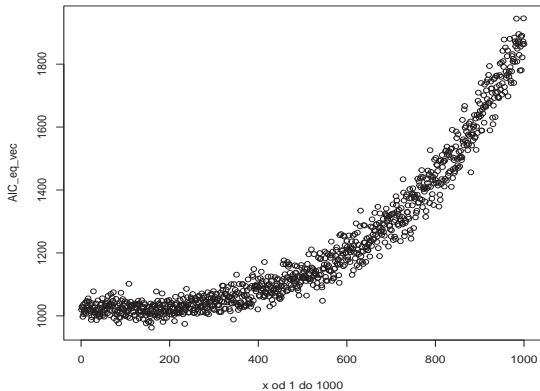
Odpovědi

Otázka 2.4

Co způsobuje oscilaci na Obrázcích 3.6 a 3.7?

Odpovědi

Odpovědi

Otázka 2.5

Jak bychom mohli zlepšit odhady rozptylů v Tabulce 3.6, kde je počet pozorování $n = 10$.

**MASARYK
UNIVERSITY**